

Den kloge globaliseringsstrategi har fået et navn: Livslang læring. Men er strategien klog, når den fører til et polariseret arbejdsmarked? Og hvem skal betale for at dygtiggøre folk gennem hele livet? Asterisk har talt med professor Andy Green fra University of London.

Jagten på den kloge globaliseringsstrategi

* Løsningen på globaliseringens udfordringer er enkel: Vi skal være dygtigere end de andre. Når vi nu ikke kan være billigere end kineserne og polakkerne, skal vi være bedre. Og det gør vi ved at uddanne os – gennem hele livet. Som statsminister Anders Fogh Rasmussen sagde i sin tale ved Folketingets åbning den 5. oktober:

»I dag er det ikke nok at tage en uddannelse og så tro, man kan leve af den resten af livet. Vi skal løbende dygtiggøre os. Vi skal kunne matche nye krav og omstille os til nye job, når gamle forsvinder.«

Det er ikke bare den danske regering, som slår til lyd for uddannelse gennem hele livet. I jagten på den bedste globaliseringsstrategi finder stadig flere lande en løsning i tidens pædagogiske buzzword – livslang læring.

Livslang læring er en helt nødvendig reaktion på globalisering. Dermed ikke sagt, at det er løsningen

»Alle steder taler man om det. Fra Nairobi til New York taler man om det. Selv i udviklingslandene taler man om det. Livslang læring er en universel, global diskurs,« siger professor Andy Green fra Institute of Education, University of London.

Andy Green er i øjeblikket gæsteforsker ved Danmarks Pædagogiske Universitet (DPU) og forelæste for nylig om globaliseringens betydning for uddannelse for master-studerende på DPU.

International komparativ forskning

I øjeblikket arbejder Andy Green på et internationalt projekt under det britiske institut DFID (Department of International Development) om 'Globalisering, Uddannelse, Udvikling' med særligt fokus på en række udviklingslande, blandt andet Kenya, Indien, Pakistan og Sri Lanka. Tidligere har Andy Green især forsket i uddannelsesproblematikker i Europa, USA og Østasien. Hans bidrag til feltet komparativ uddannelse indbragte ham tidligere i år en plads i hen-

holdsvis 'Dictionary of International Biography' og 'Who's Who in the World'.

Ifølge Andy Green rokker diskursen om livslang læring radikalt ved uddannelsessystemets fundament. I takt med at begrebet dukker op i regeringslederes taler og uddannelsespolitikker, vinder to opfattelser frem: Dels at vi skal lære gennem hele livet og i alle livsfaser – fra barndom til alderdom – og ikke kun i skolealderen. Dels at vi skal lære i alle livsfaser – i fritidshjemmet, i virksomheden, i hjemmet – og ikke bare på skolebænken.

Hvorfor er livslang læring kommet på mode?

»Der er flere kræfter på spil. En årsag er demografisk: Befolkningen bliver ældre. Det vil sige, at det, de ældre kan, bliver forældet, fordi kravene til kompetencerne ændrer sig hurtigt i dag. Vi har også en stadig større andel af pensionister, for folk bliver jo ældre, og de vil gerne uddannes. En anden årsag er globalisering. I dag ændrer job sig hurtigere end tidligere. Folk flytter mere fra job til job. Og folk må omstilles og opkvalificeres for at få nye job og karrieremuligheder. Det er jo, hvad der sker i de fleste lande i dag. Livslang læring er på en måde en helt nødvendig reaktion på globalisering. Dermed ikke sagt, at det er løsningen.«

Hvad mener du med, at livslang læring ikke er løsningen, men den er nødvendig?

Kravet om konstant læring kan nærmest give folk opkastfølelser

»Økonomien ændrer sig i et hastigt tempo, og det fører til, at der opstår en stor efterspørgsel på viden og kompetencer. Alle steder. Stadig flere brancher er afhængige af viden. En af globaliseringens konsekvenser er, at stadig flere lande bliver en del af det globale marked, og det giver øget konkurrence. Og øget konkurrence fører til et voksende behov for en veluddannet arbejdsstyrke. De mindre udviklede lande kan vinde på masseproduceret teknologi, for de kan producere til en billig pris. Det betyder, at de

udviklede lande må konkurrere på de viden- og forskningsbaserede industrier og derfor må satse meget på uddannelse – og på livslang læring.«

Den cubanske undtagelse

Skaber et højt uddannelsesniveau økonomisk vækst?

»Uddannelse er en nødvendig forudsætning, men det er ikke den eneste forudsætning. Det garanterer ikke udvikling. På den ene side er der mange lande, som har opnået et højt uddannelsesniveau, men ikke har opnået økonomisk vækst. Et eksempel er Cuba, som er det mest uddannede land i det latin-amerikanske område, men det er utrolig fattigt. Lønnen ligger på 1 dollar om dagen. På den anden side kan man ikke nævne et land, som har udviklet sig hurtigt uden et højt uddannelsesniveau,« siger Andy Green og understreger, at ethvert land, der forsøger at udvikle sig i dag, må fokusere på viden og kompetencer.

»Lande, som kan overføre viden og kompetencer til andre lande, har større mulighed for hurtigt at vokse end lande, der ikke gør det. Hvis du ser på lande, der har tacklet globaliseringen succesfuldt, som for eksempel de østasiatiske lande, så er uddannelse en vigtig årsag til deres succes,« siger Andy Green.

Spørgsmålet er imidlertid, hvordan man tilrettelægger den kloge globale uddannelsesstrategi. Og her er et system baseret på livslang læring ikke til at komme udenom, mener Andy Green:

»Livslang læring står centralt i videnøkonomien. Globalisering får alt til at gå meget stærkere, også efterspørgslen på nye kvalifikationer. Forbrugerne vil gerne have nye produkter og nye services. Det betyder, at folk skal være gode til at tilpasse sig de nye omgivelser. Så uddannelsessystemet må tilbyde folk nye læringsmuligheder.«

Spørgsmålet er også, om folk kan holde ud at leve i en videnøkonomi, hvor de skal være omstillingsparate og fleksible, fordi arbejdsmarkedet står i globaliseringens tegn. Afmatningen har allerede vist sig, fortæller Andy Green: ▶

Bliver der tid til at dase i fremtiden? Livslang læring kommer til at spille en stadig større rolle fra vugge til grav. I England, Australien og New Zealand har man sågar designet 'læringspakker' for at fremme læring mellem forældre og børn og bedsteforældre og børnebørn.

- »Det er langtfra alle, der ønsker at omstille sig. Den stadige foranderlighed kan være særdeles forstyrrende. Og kravet om konstant læring kan nærmest give folk opkastfølelser. Folk bliver trætte af, at de hele tiden skal lære. Det kan føles som en ny form for udnyttelse og kontrol af det enkelte menneske, forklædt som livslang læring. Ikke desto mindre er det globaliseringens vilkår, og det må de forskellige landes økonomier forholde sig til.«

Øget ulighed

I de kommende år vil efterspørgslen på nye kvalifikationer fortsat stige, siger Andy Green. Problemet er imidlertid, at det skaber et stadig mere polariseret arbejdsmarked, for hvem er det, der får de nye kvalifikationer? Ifølge Andy Green har den kloge globaliseringsstrategi – altså en satsning på livslang læring – et kedeligt resultat: Ulighed.

»Folk konkurrerer i stigende grad om at få den bedste uddannelse, og de tilegner sig bedre kompetencer for at få de gode job. Men hvad hvis de ikke får en uddannelse? Så er de dårligere stillet end nogensinde før. Uddannelse hænger tæt sammen med indkomst, og her ser vi et stadig mere polariseret billede. Hvis du ikke får de rigtige kompetencer, og hvis du får det dårlige job, så er du faktisk fattigere end nogensinde før. Uligheden stiger verden over. I langt de fleste lande, selv i de nordiske lande, bliver arbejdsmarkedet mere ulige,« siger Andy Green.

Uligheden kan man eksempelvis påvise ved at sammenligne befolkningens indkomst. Og her bliver forskellene stadig større, fortæller Andy Green. »Forleden så jeg et tv-program, der viste, at gennemsnittet af direktørers løn og gennemsnittet af almindelige arbejderes løn er nået til en faktor 300 til 1. For tyve år siden var det omkring 50 til 1.«

Selv om globalisering har en finger med i spillet, når uligheden støt stiger, kan man ikke sige, at globalisering er entydigt dårligt, siger Andy Green.

»Det er en myte, at globalisering er godt eller dårligt. Som nobelpristageren Joseph Stiglitz slår fast, afhænger udfaldet af, hvordan det bliver styret.«

Hvem skal betale for at dygtiggøre folk gennem livet?

»Der er i dag et enormt pres på regeringers politikker på grund af øget konkurrence, øget mobilitet af investeringer osv. Regeringer har ganske enkelt ikke penge til at uddanne individet gennem hele livet. Logikken er derfor, at den, som får noget ud af uddannelsen, også skal bidrage.«

Ifølge Andy Green er tricket at få andre end staten til også at tage ansvar for læring, det være sig arbejdsgivere, medarbejdere, forældre. Men præcis hvem, der skal betale regningen, er i dag uklart.

»De fleste regeringer opfordrer erhvervslivet til at tage mere ansvar for voksen- og efteruddannelse, men billedet er meget broget. Nogle virksomheder bruger enorme ressourcer på uddannelse, andre bruger ingen. Men budskabet er: Læring er alles ansvar, ikke bare regeringens. Alle må tage ansvar for læring. I hjemmet, i skolen, på arbejdspladsen osv.«

Og som Anders Fogh Rasmussen sagde i sin

De fleste regeringer opfordrer erhvervslivet til at tage mere ansvar for voksen- og efteruddannelse, men billedet er meget broget.

åbningstale: »Det er et fælles ansvar. For det offentlige. For virksomhederne. Og for medarbejderne. Regeringen har derfor sammen med arbejdsmarkedets parter iværksat et fælles projekt om, hvordan vi kan skabe et markant løft af voksen- og efteruddannelserne.«

Shopper mellem arbejdspladser

Verden over er der store forskelle på, om det er staten, virksomheden eller den enkelte, der betaler for omskoling og efteruddannelse. Men der er en tendens til, at store virksomheder investerer i opkvalificering af medarbejdere, fortæller Andy Green. Især i Japan er der en stærk tradition for, at virksomheder investerer i uddannelse. Selskaber som Sony og Toshiba har for eksempel deres egne universiteter, og det er fordelagtigt for dem, blandt andet fordi de formår at beholde medarbejderne i lang tid.

Men det billede er dog ved at vende, for med globaliseringens hastige tempo får virksomhederne sværere ved at holde på medarbejderne i længere tid, også i Japan.

»Tidligere var standardvejen i Japan, at man fik den bedst mulige uddannelse og gik direkte ind til

Andy Green

Andy Green er professor i komparativ uddannelsesforskning ved University of London. Han har blandt andet skrevet om nationalstatens betydning, globalisering, livslang læring og konkurrencen mellem Europa og Asien.

en stor virksomhed som Sony og blev der hele livet. I dag vælger mange japanske unge at shoppe rundt mellem job,« fortæller Andy Green.

Det er ikke bare virksomheder, der i den bedste af alle verdener investerer i uddannelse og forvandler arbejdspladsen til en læringsarena. Familien er også en potentiel læringsinstitution og derfor et mål for den kloge globaliseringsstrategi.

»I England, Australien og New Zealand slår man til lyd for 'læring i familien'. Det handler om at fremme folks lyst til at lære, også i hjemmet. For eksempel designer man 'læringspakker' til forældre, der ikke er så gode til at læse, så de selv kan lære, samtidig med at de lærer børnene at læse. Man forsøger altså at fremme læring mellem forældre og børn. Og mellem bedsteforældre og børnebørn. Det er en tendens, der breder sig til andre lande.«

Livslang læring er altså den nødvendige retning mod fremtidens økonomi og uddannelsessystem, men der er flere veje, der fører derhen:

»Ligesom globalisering er livslang læring et begreb med mange ansigter. Det er meget bredt og broget. Men det er en nødvendig del – og formentlig også en uundgåelig del – af en globaliseringsstrategi. Staten kan og skal ikke være den eneste ansvarlige og økonomiske ressource, men på den anden side kan læring heller ikke overlades til markedet,« siger Andy Green.

Camilla Mehlsen
asterisk@dpu.dk